

De Strandvlo

Verantwoordelijke uitgever: Francis Kerckhof, Muscarstraat 14, 8400 Oostende

I Z W O vzw

Victorialaan 3

B-8400 Oostende

Driemaandelijks Tijdschrift
van **De Strandwerkgroep België**
Jaargang 16 nr. 4
December 1996

Periodiek van "De Strandwerkgroep", vereniging voor mariene biologie.
Verschijnt driemaandelijks.

Voorzitter: Francis KERCKHOF, Muscarstraat 14, 8400 Oostende. Tel. 059/50.72.94

Penningsmeester, ledenadministratie & verkoop oude nrs. van De Strandvlo: Bart VERHAEGHE, Zuidbroekstraat 11, 8600 Woumen. Tel. 051/50.23.46

Secretaris:

Redacteur: Ingrid JONCKHEERE, Kerkeweg 32, 8490 Snellegem. Tel. 050/81.37.68 of 058/52.19.46

Natuurhistorisch Archivaris: Jean-Paul VANDERPERREN, Hoogstraat 137, 1980 Zemst. Tel. 015/61.07.81

Public Relations: Marie-Thérèse PANNEELS-VANHAELLEN, Lindegaarde 3, 1830 Machelen. Tel. 02/251.86.56 in het weekend 058/51.86.15

Bestuurslid: Guido RAPPE, Kapelstraat 3, 9910 Urzel. Tel. 093/74.39.68

Abonnementsprijs: 250,- BEF. Te storten op rek. 001-1091291-20 of op 000-1493424-12 t.n.v. "De Strandwerkgroep" p/a B. VERHAEGHE (zie hoger). In Nederland kan gestort worden op postgiro 0222305 met vermelding 'Strandwerkgroep België'. Het lidgeld bedraagt 20 gulden.

Je kunt steunlid worden door storting van minimum 500,- BEF.

Jaargang 16 nr. 4

19154	Woord vooraf - Bestuursmededelingen - Excursiekalender - Poëzie - jaarvergadering.	118
19155	Kerckhof, F. Opmerkingen naar aanleiding van de vondsten van <i>Ranella olearia</i> (L., 1758), <i>Phalium (Semicassis) saburon</i> (Bruguère, 1792) en ander exoten te Oostende	124
19157	Severijns, N. Verslag van de Bretagne-reis (14-18 april 1995)	131
	Vanhaelen, M.-Th. Veel leven op het Koksijdse strand na twee stormen tijdens de zomer 1996	142
	Mares, J. Vondsten op het Internet	149
	Korte Mededelingen	153
	Boekbespreking	160
	Inhoud jaargang 16 - 1996	161

WOORD VOORAF

Dit is alweer het 4de nummer van de Strandvlo in het jaar 1997 en voor één keertje op tijd !

De volledige excursie-kalender voor het jaar 1997 en ook het programma voor de jaarvergadering op **zaterdag 15 februari** (in plaats van 8 februari) vind je tesamen met enkele bestuursmededelingen vooraan in dit nummer.

Verder kan je ook een uitgebreid verslag lezen van wat er deze zomer allemaal op het strand te Koksijde aanspoelde. Dit verslag bewijst meteen dat het ook tijdens de zomer de moeite loont het strand eens anders te bekijken dan liggend in de zon.

Regelmatig vind je op onze stranden 'vreemde schelpen', hoe ze daar terecht komen en andere opmerkingen daaromtrent lees je in dit nummer.

Er is deze keer ook nieuws van de Oostkust ! Daar werd een nieuwe vindplaats voor het kwelderslakje ontdekt en ook een koperwiek, foeragerend in de vloedlijn werd daar opgemerkt.

Hopelijk spoort het verslag van de reis met de Strandwerkgroep naar Bretagne in april 1995 je aan om het volgend jaar ook eens met ons mee te gaan. Meer info vind je in het vorige nummer van de Strandvlo. Het rekeningnummer waarop het voorschot voor deze reis kon gestort worden was wel verkeerd, het correcte nummer is **000-1493424-12** ook het telefoonnummer van Jean-Paul Vanderperren was verkeerd, het juiste telefoonnummer is 015/61.07.81.

Er is ook weer nieuws over de Chinese wolhandkrab. En wat dacht je ervan om bijvoorbeeld eens 'Shangai crabs' op het feestmenu te plaatsen tijdens de eindejaarsdagen. We zochten voor jou het recept op. Laat de redactie eens weten of die gestoomde krabben lekker waren.

Het KBIN te Brussel doet sinds geruime tijd een gedeeltelijke uitverkoop van haar stocks oude publicaties. Welke werken er te koop zijn en hoe je tewerk moet gaan om die werken te verkrijgen lees je als slot bij de gesignaleerde literatuur.

De redactie wenst alle leden prettige eindejaarsfeesten toe !

BESTUURSMEEDEDELINGEN

Laagwatertabel Oostende / januari, februari, maart 1997 (weekends)

januari		maart	
za 04/01	02.47-15.20	za 01/03	11.41-23.55
zo 05/01	03.48-16.18	zo 02/03	-12.34
za 11/01	08.58-21.17	za 08/03	06.56-19.15
zo 12/01	09.45-22.05	zo 09/03	07.41-20.00
za 18/01	02.43-15.25	za 15/03	-12.09
zo 19/01	04.14-16.49	zo 16/03	00.28-13.07
za 25/01	08.47-20.56	za 22/03	06.56-19.10
zo 26/01	09.21-21.27	zo 23/03	07.28-19.37
		za 29/03	10.38-22.51
		zo 30/03	11.17-23.35
februari		LW te :	
za 01/02	00.32-13.21	Boulogne	43 min. vroeger
zo 02/02	01.50-14.35	Calais	19 min. vroeger
za 08/02	07.58-20.17	Duinkerke	9 min. vroeger
zo 09/02	08.43-21.02	Nieuwpoort	2 min. vroeger
za 15/02	00.59-13.38	Zeebrugge	8 min. later
zo 16/02	02.07-14.49	Vlissingen	30 min. later
za 22/02	07.54-20.03		
zo 23/02	08.25-20.31		

Opmerking : Er wordt in deze tabel geen rekening gehouden met de zomertijd.

Week van de zee

De vzw Horizon Educatief organiseert van maandag 14 april 1997 tot en met vrijdag 25 april 1997 'De week van de zee', om de biotopen zee, strand, duin, kuststreek, polder, van de middenkust onder de aandacht van de bevolking te brengen. Dit project wordt uitgevoerd in samenwerking met de Koning Boudewijnstichting, de provincie West-Vlaanderen, de gemeentebesturen van Oostende, Bredene, De Haan en Oudenburg, de Vlaamse Milieumaatschappij, en verschillende natuur-milieu-educatieve verenigingen

waaronder de Strandwerkgroep. Naar analogie met 'De week van het bos', is het de bedoeling 'De week van de zee' jaarlijks te organiseren en uit te breiden over de ganse Vlaamse kuststreek.

Brochure 25 jaar Bond Beter Leefmilieu

Ter gelegenheid van een kwarteeuw BBL schreef BRTN journalist en historicus Marc Hooghe een brochure over de ontwikkeling van de BBL. Hij beschrijft hoe de Bond zich ontwikkelde van een relatief elitaire vereniging naar een strijd bare milieu-organisatie. Tevens schets Hooghe de ontwikkeling van een unitaire, Belgische koepel naar de vier huidige milieufederaties Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen, Inter-Environnement Wallonie, Inter-Environnement Bruxelles en de Brusselse Raad voor het Leefmilieu.

De publikatie behandelt de snelle groei van BBL sinds 1989, waardoor het aantal werknemers van de BBL sterk gestegen is, en de politieke inbreng via de MiNa-Raad krachtiger is geworden. Ook de grote thema's waar rond de Bond actief is geweest worden overlopen : van het duwvaartkanaal en de A24 in Limburg, over de strijd tegen de kernenergie tot het mestactieplan en de aanleg van de HST. Ook de interne konflikten die de Bond heeft gekend, worden daarbij niet uit de weg gegaan. De auteur schetst tenslotte de opdracht die de Bond de komende jaren te wachten staat. Vijfentwintig jaar BBL is immers ook een gelegenheid om plannen te maken voor de komende kwart eeuw.

De brochure : 1971-1996 : 25 jaar Bond Beter Leefmilieu - ISBN 90-72437-18-7 is te verkrijgen bij de BBL, Overwinningstraat 26, 1060 Brussel - ☎ 02/539.22.17. Kostprijs 150 fr. plus verzendingskosten.

Lidmaatschapsbijdrage Strandwerkgroep 1997

Wanneer u deze Strandvlo ontvangt is al weer een nieuw jaar begonnen. Hoog tijd dus om uw lidmaatschap te **hernieuwen**. Stort liefst vandaag nog 250 frank op rekeningnummer : 001-1091291-20 of voor de Nederlandse leden 20 gulden op postgiro 0222305 t.n.v. 'De Strandwerkgroep' p/a Bart Verhaeghe, Zuidbroekstraat 11, 8600 Woumen. Wegens de verhoogde posttarieven zijn we genoodzaakt het tarief voor de Nederlandse leden met 5 gulden te verhogen.

Excursiekalender

Zondag 12 januari : Oostduinkerke, St.-André : een winters strand, vloedlijn-onderzoek

Afspraak : om 10 uur 30 strand St.-André (einde Scottlaan, rechtover boothotel 'La Peniche')

Zaterdag 15 februari : Oostende : jaarvergadering - meer info zie verder in dit nummer.

Zondag 9 maart : Oostende, Halve Maan : strand- en golfbrekeronderzoek

Afspraak : om 10 uur vuurtoren, einde H. Baelskaai

Zaterdag 5 april tot en met zaterdag 12 april : Meerdaagse excursie naar Bretagne, omgeving van Le Croisic

Zondag 20 april : Dag van de Aarde - Nieuwpoort : IJzermonding.

Afspraak : om 10 uur Halve Maanstraat (nabij Koninklijke Baan, ± 1 km ten noorden van het Albert-I-monument)

Zaterdag 24 mei : De Haan : strandexcursie in samenwerking met Natuurreservaten De Haan

Afspraak : om 10 uur Rode-Kruispost midden op de dijk

Zaterdag 23 augustus : Koksijde : Schipgat : schelpentocht voor kinderen en andere geïnteresseerden

Afspraak : om 10 uur 30 parking Elisabethplein, oostelijk einde van de dijk

Zaterdag 20 september : Doel : slikken- en schorrengebied (ganse daguitstap onder leiding van Manu Dumoulin)

Afspraak : om 10 uur 30 pleintje dijk, recht tegenover het haventje van Doel - lunchpakket voorzien, laarzen meebrengen !!!

Namiddag : mogelijkheid tot fossielenzoektocht in de opgespoten terreinen

Zondag 19 oktober : Knokke : het strand richting het Zwin en Cadzand

Afspraak : om 10 uur oostelijk einde van de zeedijk te Het Zoute

Zaterdag 20 december : De Panne : het Westhoekstrand tot de landgrens (Bray-Dunes)

Afspraak : om 10 uur 30 einde Dynastielaan op het zeedijkje

** In geval van zeer slecht weer, verlaten we vlugger het strand en kunnen we (vrijblijvend) een museum bezoeken.*

Voor praktische informatie i.v.m. bovenstaande uitstappen kun je steeds terecht bij M.-Th. Vanhaelen, Lindegaarde 3, 1830 Machelen. Telefoonnummer tijdens de week 02/251.86.56 in het weekend 058/51.86.15.

Poëzie

STRAND

De morgen
surft
naar land.

De zee spreidt haar sluier
over schelpen
om wit te huwen,

het bruiloftskleed
ruist
in een kinkhoorn.

Zeevogels
joelen
over dansklaar strand.

De zee laat zich halen
in het emmertje
van een kind.

Fernand Florizone

Uit : Zee van naamloosheid
Poëziecentrum, Gent : 1991

Jaarvergadering Strandwerkgroep op zaterdag 15 februari 1997

Plaats : Jeugdherberg 'De Ploate', Langestraat 82, Oostende

Programma :

9 uur 30 : Ontvangst met koffie

10 uur 00 : Voordracht met dia's door Marco Faasse 'Minder bekende mariene organismen van Bretagne - een prima opwarmer voor de Bretagne reis'

12 uur 30 : Middagmaal (vooraf uw naam doorgeven aan Francis Kerckhof - kosten : 260 fr.).

14 uur 00 : Administratief gedeelte (verslagen van de bestuursleden)

14 uur 45 : Voordracht met dia's door Steven Degraer
'Onderzoek naar benthos gemeenschappen op het strand en sub-littoraal van de Belgische kust'.

- Tussenin zal er ruim gelegenheid zijn voor het determineren van mariene organismen. Een aantal stereomicroscopen zal ter beschikking staan van de leden.
- Was u in 1996 de gelukkige vinder van een merkwaardige vondst, aarzel niet ze mee te brengen.!
- Bent u op zoek naar goede literatuur over het strand ? Geen nood : boekhandel Univers Sous-Marin zorgt voor een ruim boekenaanbod.

Opgelet !! Vergeet niet de datum van onze jaarvergadering in uw agenda te noteren; er worden immers geen afzonderlijke uitnodigingen rondgestuurd.

Opmerkingen naar aanleiding van de vondsten van *Ranella olearia* (L., 1758), *Phalium (Semicassis) saburon* (Bruguère, 1792) en andere exoten te Oostende

F. Kerckhof

Als je geregeld schelpen zoekt langs onze stranden, dan vind je zo nu en dan exemplaren die duidelijk niet tot ons fauna-gebied behoren. Ze zijn daardoor moeilijker op naam te brengen want ze kunnen bij wijze van spreken zo'n beetje van overal komen. En natuurlijk vraag je, je dan ook af : hoe zijn ze hier terecht gekomen ? Aan de hand van enkele voorbeelden wil ik een aantal mogelijkheden illustreren. Om maar te zeggen waar je op bedacht moet zijn bij zulke vondsten. Voor zover niet anders vermeld, gaat het om vondsten gedaan op het strand van de Halve Maan te Oostende.

Een eerste mogelijkheid : wat je gevonden hebt zijn echte exoten, tropische schelpen dus die in de verste verte niets met onze fauna te maken hebben. De souvenirwinkels liggen er vol van, dikwijls verpakt in mandjes of zakjes. Vandaar dat we spreken van zakjesschelpen. Het zijn Strombussen, Conussen, Cypraea's en dergelijke meer. Verloren door spelende kinderen zullen we gemakshalve maar aannemen.

Het hoeven niet altijd opvallende soorten zijn. Zo vond ik op 29 april 1994 in de vloedlijnzoom toevallig een klein, op het eerste zicht Conus-achtige schelpje, lengte 12 mm. Ik ontdekte het in feite pas thuis, bij het uitzeven van het staal. Na enig zoekwerk en met de hulp van René Vanwalleghem kon ik het determineren als *Melampus coffeus*, een Amerikaans-Caraïbische soort. (fig. 1.) De soort leeft in mangrovewouden (Rehder, 1994). Het is helemaal geen Conus, het is zelfs geen echte zeeslak, maar een landslak. Ze behoort tot de Pulmonata of longslakken en is nauw verwant met het bij ons levend muizeoortje *Ovatella myosotis*. Dat feit bemoeilijkt nog de determinatie. Veel schelpenboeken behandelen namelijk alleen echte mariene soorten, geen 'landslakken'. Waarschijnlijk is *Melampus coffeus* toch ook een zogenaamde zakjesschelp zoals René Vanwalleghem suggereert.

Bij vondsten van kleinere Cypraea's of kauri's moet je nog met een andere mogelijkheid rekening houden. Ze kunnen afkomstig zijn van vergane V.O.C.-schepen. Die gedachte opperde wijlen Dirk Wouters toe hij op 20 maart 1993, ook weer in de hoogwaterlijn, zo'n kauri, *Monetaria annulus* vond (Wouters, 1994). Vooral op de stranden van

Walcheren zijn zulke vondsten niet zeldzaam. Maar ook Oostende had tussen 1723 en 1733 zijn Oost-Indische Compagnie. Al weet ik niet of die ooit kauri's transporteerde !

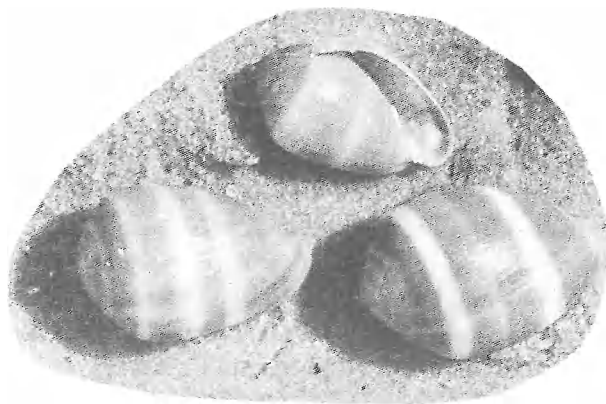

Fig. 1. *Melampus coffeus*

Een ander geval zijn schelpen aangevoerd door de visserij. In het eerste schelpengidsjes dat ik ooit gebruikte 'Schelpen aan de Belgische kust' van Roland Verstraelen (1966) stond die mogelijkheid bij een aantal soorten vermeld. Zulke schelpen hadden voor mij als kind iets magisch ! Daar de vissers niet meer zoals vroeger op het strand hun netten schoonmaken vind je dergelijke schelpen tegenwoordig vooral in de buurt van vissershavens. Zo zijn *Neptunea*'s, Colussen, kleppen van *Pecten maximus* en *Chlamys opercularis* en dergelijke meer niet ongewoon op het strand naast de Oostendse haven. De vissers brengen ze mee uit de Noordzee of uit het kanaal. Ze behoren tot dezelfde boreale fauna als onze litorale soorten maar leven verder uit de kust of in dieper water. En indien de mogelijkheid soms wel bestaat, zoals bijvoorbeeld bij *Chlamys opercularis*, dat de soort toch dicht onder onze kust leeft dan zijn de exemplaren van de visserij er met enige ervaring zo uit te pikken.

Recent echter werden twee nogal exotische soorten gevonden namelijk *Ranella olearia* en *Phalium (Semicassis) saburon*. Deze twee opvallende slakken behoren niet tot onze boreale fauna, maar het zijn ook geen echte tropische soorten. Bekijken we het verspreidingsgebied dan zien we dat daarbij de Middellandse zee zit en het aansluitende deel van de Atlantische Oceaan. Wel zuidelijke soorten dus, behorend tot de

zogenaamde mediterrane fauna. Het zijn ook allebei echte offshore soorten, levend in dieper water. Maar hoe komen die bij ons op 't strand terecht ?

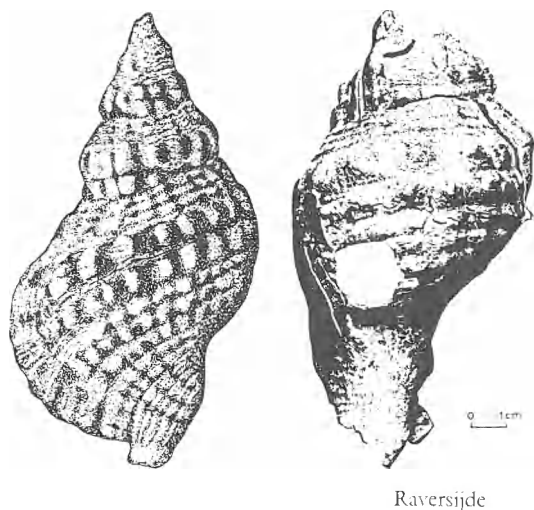

Fig. 2. *Charonia nodifera*

In de archeologische site van het verdwenen middeleeuwse vissersdorp Walraversijde in de buurt van Oostende werd onlangs wel een exemplaar van deze soort gevonden (Pieters, 1994). Dus toen al zaten Belgische vissers op zuidelijke visgronden.

Het exemplaar van *Ranella olearia* (fig. 3) vond ik zelf op 15 april 1994. Het lag in aanspoelsel. Het meet 118 mm en is zwart verkleurd, gevolg van een verblijf in een zuurstofarm milieu. De mondrand is beschadigd. In de mondopening zit een kleine driekantige kalkkokerworm *Pomatoceros triqueter*. Dat wijst erop dat het exemplaar toch al een tijdje leeg moet geweest zijn.

Het eerste exemplaar van *Phalium saburon* (fig. 4) vond Johan Mares op 28 april 1995. Het heeft een lengte van 60 mm. Het oorspronkelijke kleurpatroon is nog wel te zien alhoewel de schelp nogal zwart is verkleurd. De tweede *Phalium saburon* werd mij gesignaleerd door Irene Lingier. Vrienden van haar vonden het ter hoogte van het Militair Hospitaal in november 1995. Precieze afmetingen heb ik niet, want het

Wie nu weet dat een aantal van onze vissers niet alleen de Noordzee en het Kanaal bevissen maar ook zuidelijker, meer bepaald in de Golf van Biscaye zitten, die legt al gauw de link. Inderdaad, deze twee soorten worden daar geregeld gevist en ook meegebracht, want ook vissers vinden dat speciale schelpen. Ze zijn dus onmiskenbaar afkomstig van de visserij. Ook andere grotere slakken van diezelfde zuidelijke diepwaterfauna worden geregeld meegebracht. Een heel bekende en opvallende is *Charonia lampas* (fig. 2) een soort triton. Daarvan zijn mij nog geen strandvondsten bekend.

exemplaar zit inmiddels bij de gelukkige vinders ergens in Duitsland, maar het was groter dan het eerste en minder verkleurd aldus mevrouw Lingier.

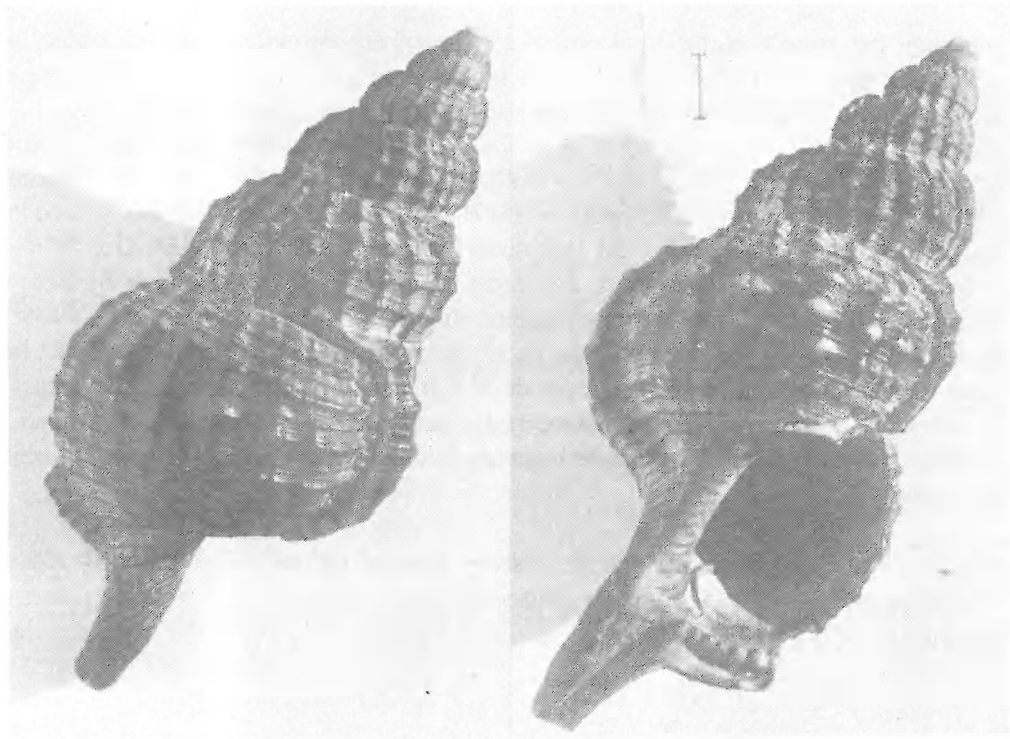
Van *Phalium saburon* vond ik in de Tuimelaar (dat is de voorganger van De Strandvlo) uit 1976 een eerdere waarneming. Op 4 januari 1976, na een hevige storm vond John van Gompel een exemplaar in de vloedlijn op het strand te Blankenberge. De schelp was zowat 7 cm lang, zwart met een wit gele kleur rond de mondopening. Destijds werd het exemplaar nog gedetermineerd door wijlen Bob Entrop.

Men kan zich afvragen of het in dit geval ook om een exemplaar afkomstig van de visserij zou gaan en niet toch om een verloren voorwerp of zakjesschelp. De visvangst in de Golf van Biscaye, rijk aan platvis vooral tong, kent namelijk pas de laatste 10 jaar een intense en regelmatige belangstelling bij onze Vlaamse vissers. Vandaar dat de recente vondsten rond Oostende niet abnormaal zijn. Tot nu toe kon ik weinig preciese informatie vinden wanneer en welke vissers zuidelijke visgronden opzochten. In elk geval, voor WO-II vistten Vlaamse vissers tot voor de Spaanse en Portugese kusten, zelfs tot Marokko. Een herkomst van de visserij lijkt mij ook bij dit Blankenbergse exemplaar goed mogelijk.

Al deze vondsten zijn in feite niet iets om je druk over te maken. En dat zou ik ook niet ware het niet dat in een recent nummer van Basteria *Ranella olearia* opgevoerd wordt als een nieuwe soort voor Nederland (De Boer, 1996). Op het waddeneiland Ameland vond De Boer een beschadigde oude schelp van deze soort. Het exemplaar is blauwgrijs verkleurd en meet 98 mm. Een precieze datum van de vondst vond ik niet in het artikel.

Natuurlijk zoekt ook deze auteur naar een verklaring voor de vondst van een soort die niet tot de Nederlandse fauna behoort. Hij geeft als mogelijkheid dat *Ranella olearia*, net als andere soorten die nu niet meer in de huidige Noordzee voorkomen maar wel in zeegebieden met een iets hogere temperatuur [zoals bijvoorbeeld *Mytilaster lineatus* (Gmelin, 1731) en *Flexopecten flexuosus* (Poli, 1795)], gedurende het Eemien wellicht sporadisch in de zuidelijke Noordzee voorkwamen.

Ook te Oostende spoelen veel Eem-fossielen aan. Maar ik heb nooit gedacht dat het door mij gevonden exemplaar van *Ranella olearia* tot deze fauna zou kunnen behoren. De conservatietoestand is trouwens heel anders.

Fig. 3. *Ranella olearia*

Mij lijkt de mogelijkheid dat het ook bij de Nederlandse vondst gaat om een exemplaar afkomstig van de visserij waarschijnlijker. Want ook Nederlandse vissers kennen de rijke visgronden van de Golf van Biscaje. En ze verkopen dikwijls net als talrijke buitenlandse collega's hun vis in de bekende visafslag van Lauwersoog in het noorden van Nederland. Om Lauwersoog te bereiken moet je Ameland langs en dan door het Westgat, tussen Ameland en Schiermonnikoog. Onderweg daar naartoe kan wel eens een schelp van boord vallen, misschien bij het schoonmaken van het dek. Als dat dicht in de buurt van de haven gebeurt, dan bestaat er inderdaad een kans dat materiaal dat niet tot het Nederlandse fauna gebied behoort, op Ameland aanspoelt.

Toemaatje

Het vinden van exotische soorten op ons strand en hun mogelijke herkomst, dat is geen nieuw probleem. De geoloog Stainier hield zich er in 1925 ook al mee bezig. Hij kent

vondsten van kauri's en het pelikaansvoetje *Aporrhais pespelicani* die hij afdoet als 'zakjesschelpen'. Veel mysterieuzer vindt hij de vondst die hij deed van een vers en vrijwel intact exemplaar van *Bolinus brandaris* een algemene Murex uit de Middellandse zee. De schelp lag in april 1914 op het strand ten noord-oosten van de IJzermonding, op zo'n 500 m van de vloedlijn. Vooral het feit dat de fragiele schelp vrijwel intact was intrigeerde hem. Verloren door mensen sluit hij uit gezien het jaargetijde en het feit dat zeker dit stuk strand vrijwel steeds verlaten is. Ook *Bolinus brandaris* is een mediterrane soort, dus dacht hij aan een herkomst van de Spaanse of Portugese Atlantische kust. In eerste instantie sluit hij zo'n ver transport uit, daarvoor is de schelp te gaaf. Op het moment van de vondst lagen er dikke wierpakketten. Het kon aldus Stainier mogelijk geweest zijn dat de Murex met zijn stekels was blijven haperen in de wieren. Die mogelijkheid realiseert hij zich pas later, zodat hij de wieren in kwestie niet heeft kunnen bekijken om eventueel uitsluitel te krijgen over hun zuidelijke herkomst.

Van een eventuele herkomst via de visserij spreekt hij niet. Ik weet ook niet of Nieuwpoortse vissers op dat moment naar de Golf van Biscaje of eventueel naar de Spaanse en Portugese Atlantische kusten gingen om er te vissen, al is die mogelijkheid niet uitgesloten.

Hij knoopt er nog speciaal voor de geologen, de volgende bedenking aan vast: 'il faut conclure que la présence, dans la faune d'un climat, d'espèces apportenant à un climat différent n'implique pas nécessairement que les espèces aient vécu à côte. Le mélange peut s'expliquer par le transport'. Met deze zeer terechte opmerking rond ik dan ook mijn artikel af.

Literatuur

- De Boer, T.W., 1996. *Ranella olearia* (Linnaeus, 1758) (Gastropoda Prosobranchia : Ranellidae), een nieuwe soort voor Nederland. *Basteria* 60(1-3) : 5-6.
- Graham, A., 1988. Molluscs : Prosobranch and Pyramidellid gastropods. Synopses of the British fauna (N. S) 2 (2nd ed.). Leiden, Brill : 662 p.
- Pieters, M., 1994. Een 15de-eeuwse sector van het verdwenen vissersdorp te Raversijde (stad Oostende, Provincie West-Vlaanderen), Interimverslag 1994. *Archeologie in Vlaanderen* 4 : 219-236.
- Rehder, H.A., 1994. National Audubon Society Field Guide to North American Seashells. New York, Knopf : 894 p.

- Stainier, X., 1925. Observations géologiques sur la côte belge. Revue des questions scientifiques, 4-ième Série, 7(2) : 320-337.
- Van Gompel, J., 1976. Vondst van een *Semicassis saburon* te Blankenberge. De Tuimelaar 3(3) : 6 (afb.) en 10.
- Verstraelen, R., 1966. Schelpen aan de Belgische kust. Gent, Hamster : 48 p.
- Wouters, D., 1994. Bij de vondst van een *Cypraea annulus* (Linnaeus, 1758) te Oostende. De Strandvlo 14(1) : 9-10.

Herkomst figuren :

Fig. 1. : *Melampus coffeus*. Uit : National Audubon Society Field Guide to North American Seashells

Fig. 2. : *Charonia nodifera*. (L. naar Olivier, 1975) naast een exemplaar gevonden te Raversijde (r). Uit : Een 15de-eeuwse sector van het verdwenen vissersdorp te Raversijde. Interimverslag 1994. Archeologie in Vlaanderen 4

Fig. 3. : *Ranella olearia*.

Fig. 4. : *Phalium saburon*.

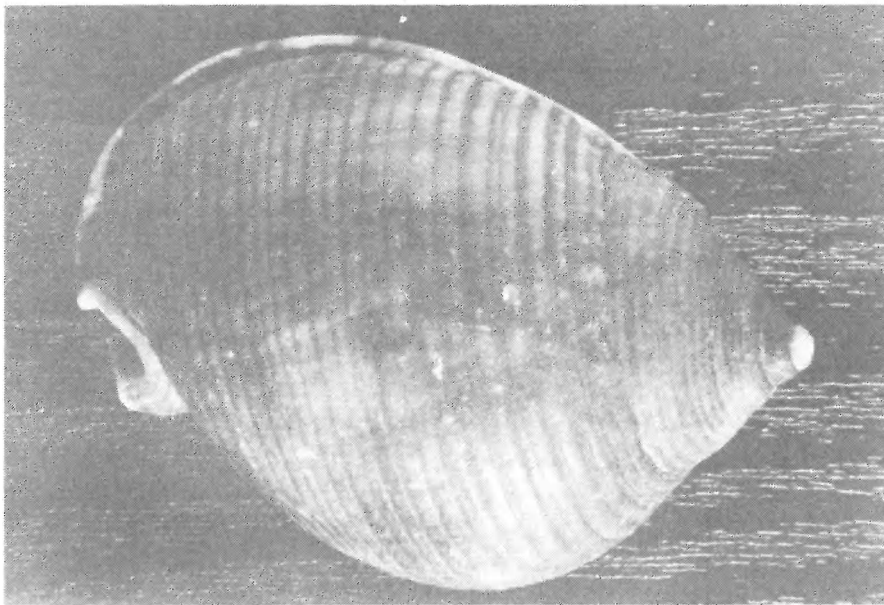

Fig. 4. : *Phalium saburon*.

Verslag van de Bretagne-reis (14-18 april 1995)

N. Severijns

We hadden elkaar afspraak gegeven op vrijdagvoormiddag 14 april rond 11 uur aan de camping "Le Ranolien" te Perros-Guirec bij Trébeurden. Er werd dus in het putteke van de nacht opgestaan en na een stevige kop koffie vertrokken we, nog voor dag en dauw. Enkelen waren al op donderdag vertrokken en hadden er bij hun aankomst in Perros-Guirec dus al één dag Bretagne opzitten, te Erquy. Op de camping logeerden we in ruime stacaravans, al moet gezegd dat sommigen het met iets minder plaats om te slapen moesten stellen dan anderen...

Voor onze eerste excursie kozen we de Plage St.-Guirec vlakbij het centrum van Ploumanac'h. Bij eb is dit een zandvlakte bezaaid met vele rotsen en grenzend aan de imposante, rose-bruin gekleurde rotspartijen van de 'Côte de Granit Rose'. Het aantal soorten dat we hier aantroffen was eerder beperkt, 43 in totaal, hoewel we toch van 25 soorten levende exemplaren vonden. Daarbij o.a. de priktolhoren *Calliostoma zizyphinum*, het harig porceleinkrabbetje *Porcellana platycheles* en de fluwelen zwemkrab *Necora puber*.

Fig. 1. *Aplysia punctata*

De volgende dag hebben we de voormiddag en ook een groot deel van de namiddag doorgebracht in de omgeving van de Plage de Goaz Trez, dicht bij het centrum van Trébeurden. Naast een grote zandvlakte met wat keien komen hier bij laag tij verder in zee ook grote rotspartijen vrij, zodat een ruime en diverse flora en fauna mocht verwacht worden. In totaal werden er niet minder dan 81 soorten waargenomen, waarvan 50 levend !

Als voornaamste vermelden we het schoteltje *Acmaea virginea*, de zeehaas *Aplysia punctata*, (fig. 1.) het kleine zeesterretje *Asterina gibbosa*, het Chinees hoedje *Calyptraea chinensis*, vezelwier *Cystoceira baccata*, de Artemisschelp *Dosinia exoleta*, de geknobbelde tolhoren *Gibbula magus*, hauwwier *Halidrys siliquosa*, de

zeeoor *Haliotis tuberculata* (2 ex.), het discoslakje *Patina pellucidum* (1 ex.), het bruinwier *Leathesia difformis*, de keverslakken *Acanthochitona crinita* en *Lepidochitona cinerea*, de zeester *Marthasterias glacialis* (1 ex.), de verdikte fuikhoren *Nassarius incrassatus*, de grote mantel *Pecten maximus* (2 ex.), het gewone koffieboontje *Trivia arctica* en het gevlekt koffieboontje *Trivia monacha*, de tweekleppigen *Loripes lucinalis*, *Timoclea ovata* (1 ex.) (fig. 2.)

en *Venus fasciata* en de gouden tapijtschelp *Venerupis aurea*.

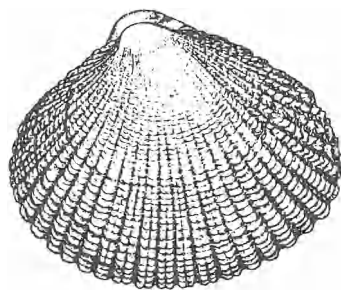

Fig. 2. *Timoclea ovata*

In de namiddag, het was dan al bijna vloed, gingen we een kijkje nemen op de rotsen vlak naast de enkele jaren geleden aangelegde kleine haven van Trébeurden. In het hoogste deel van het getijdengebied troffen we daar naast de ruwe alikruik *Littorina saxatilis* ook de gestreepte alikruik *Littorina nigrolineata*, met zijn geel en zwarte spiraalbanden, aan. Daarnaast natuurlijk ook de andere *Littorina*-soorten *Littorina littorea* en *Littorina obtusata*, en verder *Monodonta lineata* en *Patella vulgata*, alsook blaaswier *Fucus vesiculosus* en groefwier *Pelvetia caniculata*. Bij het terugkeren naar de camping in de late namiddag hebben we nog even een ommetje gemaakt om een dolmen en een 'allée couverte'. Wat later hielden we halt bij een handelaar gespecialiseerd in de verkoop van levende mollusken ('Trégor Coquillages'), waar we onder andere *Callista chione*, gevestigd bij de Iles de Glénou (Zuid-Bretagne), *Mercenaria mercenaria*, gevestigd bij Morbihan, en gekweekte exemplaren van *Ruditapes philippinarum* kochten.

Op zondag 16 april, Pasen, stonden er twee grote excursies op ons programma. In de voormiddag bezochten we de Grève de St. Michel, een uitgestrekt zandstrand in een wijde prachtige baai bij het dorpje St.-Michel-en-Grève. Op zandstranden is het aantal soorten traditiegetrouw eerder beperkt. In totaal hebben we dan ook maar 41 soorten waargenomen. Opvallend hier was het zeer groot aantal doubletten van *Pharus legumen* en het groot aantal doubletten van *Ensis siliqua* in de vloedlijn; geen enkel daarvan echter met dier of met vleesresten. Vermeldenswaard zijn verder de vondsten van *Acanthocardia aculeata* (1 losse klep), *Acanthocardia tuberculata* (1 losse klep),

Raphitoma purpurea (1 ex.) (fig. 3.), *Tellina incarnata* (3 losse kleppen) en *Turritella communis* (1 ex.). Naast een levend exemplaar van de zeester *Marthasteria glacialis*, bij de waterlijn, troffen we enkel van de witte dunschaal *Abra alba*, de kokkel *Cerastoderma edule*, de tere platschelp *Tellina tenuis*, de gevlochten fuikhoren *Nassarius reticulatus* en de tepelhoren *Natica catena* levende exemplaren aan, alle gedeeltelijk ingegraven in het zand.

In de namiddag, bij laagwater, hebben we uitgebreid het gebied ten noorden van de rots Le Castel en het Ile Milliau onderzocht. Hier troffen we 71 soorten aan, waarvan 44 levend. Een beetje graafwerk in het zand leverde levende exemplaren op van de gedoornde hartschelp *Acanthocardia echinata*, de Artemisschelp *Dosinia exoleta*, de zeeklit *Echinocardium cordatum*, de Noorse hartschelp *Laevicardium oblongum*, de otterschelpen *Lutraria lutraria* en *Lutraria angustior*, de gevlamde tapijtschelp *Venerupis rhomboides* en verder *Thracia papyracea* (1 ex.) en *Venus fasciata* (1 ex.). Verder vonden we ook levende exemplaren van de wulk *Buccinum undatum*, van het Chinees hoedje *Calyptraea chinensis*, van zes soorten tolhorens, nl. *Calliostoma zizyphinum*, *Monodonta lineata* en de Gibbula-soorten *G. magus*, *G. cineraria*, *G. pennanti* en *G. umbilicalis*, die alle zeer algemeen zijn in Bretagne, vijf soorten alikruiken, nl. *Littorina littorea*, *L. obtusata*, *L. saxatilis*, *L. nigrolineata* en *L. neritoides*, de laatste in het supralittoraal tussen spleten in de rotsen, de asgrauwe keverslak *Lepidochitona cinerea*, de grote mantel *Pecten maximus* (1 ex.), *Timoclea ovata*, *Trivia monacha* en *Trivia arctica*. Hoog op de rotsen vonden we tussen een mossoort en tussen smalle spleten ook een groot aantal exemplaren van de kleine tweekleppige *Lasaea rubra*. Vermeldenswaard zijn tenslotte zeker ook de wieren *Bifurcaria bifurcata*, *Leathesia difformis*, *Pelvetia caniculata*, enkele rugschilden van de grote spinkrab *Maja squinado* en 2 lege huisjes van de slak *Tritonalia aciculata*, deze laatste tussen het gruis.

s' Avonds, net voor het avondeten, troffen enkelen van ons in een twee meter lange boomstronk, aangespoeld op een brede strook door de zee opgestuwde keien ter hoogte van de camping, een groot aantal paalwormen *Teredo spec.* aan (de soort kon niet worden gedetermineerd). Na een half uurtje ijverig zwoegen konden een aantal mooie exemplaren hieruit worden gehaald.

Maandag 17 april was dan weeral de laatste dag van deze boeiende 'ontdekkingsreis'. Het zou pas in de late namiddag laagwater zijn en daarom besloten we de eilandengroep 'Les Sept Iles' te gaan bezoeken. Deze eilandengroep wordt beschermd als

vogelreservaat en kan daarom alleen bezocht worden via georganiseerde boottrips die vertrekken vanuit de haven van het dorpje Trestraou, een deelgemeente van Perros-Guirec. Tijdens deze in totaal ongeveer twee uur durende boottocht voeren we lange tijd langs de mooie rose rotsen van de 'Côte du Granit Rose'. Het zicht op deze vele tienduizenden op elkaar gestapelde rotsblokken van allerlei vormen en afmetingen, die zo een erg grillig verlopende horizon vormen, was ronduit prachtig. Niet zo ver van Perros-Guirec passeerden we daarbij het huis dat Eiffel (de ontwerper van de beroemde toren) daar hoog boven op de granietrotsen heeft gebouwd en zelf bewoond heeft. Tijdens deze boottocht zagen we naast de zilvermeeuw *Larus argentatus* onder andere aalscholvers *Phalacrocorax carbo*, papegaaiduikers *Fratercula arctica*, grote mantelmeeuwen *Larus marinus*, Noorse stormvogels *Fulmarus glacialis*, scholeksters *Haematopus ostralegus*, de visdief *Sterna hirundo* en Jan van Genten *Sula bassana*. Werkelijk indrukwekkend was de rotsige zuid-oostzijde van het grootste eiland, het Ile Bono, die een dertigtal meter hoog uit de zee opreist en die werkelijk wit zag door de duizenden koppels Jan van Genten die daar bijeen zaten. Onderweg werd er even halt gehouden en aan land gegaan op het Ile aux Moines dat tot voor een tiental jaren nog door monniken bewoond werd en waarop naast het prachtige uitzicht op de zee en de naburige eilanden, een vuurtoren en een oud fort te bezichtigen zijn. Voor enkelen onder ons was deze adempauze op dit nogal winderige eiland meer dan welkom, vooral dan voor het spijsverteringsstelsel, want meer dan een uur ronddobberen op een tamelijk ruwe zee in een eerder kleine boot deed duidelijk niet iedereen deugd... Na het verlaten van het Ile aux Moines voeren we op de terugweg langs één van de kleinere eilanden, waar we enkele grijze zeehonden *Halichoerus grypus* zagen, rustig luierend in de zon of genietend van een zwempartijtje.

In de namiddag besloten we de Pointe de Bihit, een ver in zee vooruitstekende rotsmassa, ten zuid-westen van Trébeurden, te gaan verkennen. Hoewel de soortenrijkdom hier eerder beperkt was, we noteerden 56 soorten, troffen we toch niet minder dan 45 soorten levend aan, waaronder een aantal soorten die we de vorige dagen nog niet hadden gevonden. Vermeldenswaard zijn zeker het vulkaantje *Balanus perforatus*, *Bittium reticulatum*, de bonte mantel *Chlamys varia*, de zeepok *Chthamalus stellatus*, de krab *Galathea spec.* (waarschijnlijk *G. squamifera*) enkele zeeoren *Haliotis tuberculata*, de korstwieren *Lithothamnion lenormandi* en *Lythophyllum incrustans*, het roodwier *Lomentaria articulata*, de schaalhorens *Patella aspera* en *Patella depressa*, en het porceleinkrabbetje *Porcellana platycheles*.

Op de volgende bladzijden wordt, per biologische groep en voor elke vindplaats, een overzicht gegeven van de waargenomen soorten. In de tabellen worden volgende afkortingen gebruikt:

A = algemeen	ost = onder of tussen stenen/rotsen
a = in aanspoelsel	pl = in poelen tussen rotsen
d = doublet(ten)	r = op rotsen
E = enkele	rug = rugschilden
eb = bij eblijn	s = op schelp(en)
ei = (ook) eikapsels	str = op strand
g = tussen gruis	V = vers
h = met heremietkreeft	v = in vloedlijn
is = inwendige schelp van inktvis	ver = vervelling
L = levend	w = op of tussen wier
lk = losse klep(pen)	z = volledig of gedeeltelijk ingegraven in zand
o = oud	

bvb. EL + 1o = enkele levend + 1 oud
 1L(s) = 1 levend, vastgehecht op een schelp
 1Vd = 1 vers doublet
 1L(w,eb) = 1 levend tussen wier bij de eblijn
 g(v) = tussen gruis in de vloedlijn
 E(h) = enkele, met heremietkreeft

Herkomst figuren :

Fig. 1. *Aplysia punctata*. Tirion gids van strand en kust. A.C. Campbell

Fig. 2. *Timoclea ovata*. British Bivalve Seashells. N. Tebble

Fig. 3. *Raphitoma purpurea*. Molluscs : Prosobranch and Pyramidellid Gastropods. Synopsis of the British Fauna (New Series) - A. Graham

Fig. 3. *Raphitoma purpurea*.

**Buizegemlei 111
 2650 Edegem**

		PLAGE ST. GUIREC (PLOUMANAC'H)	GOAZ TREZ (TREBEURDEN)	GREVE DE MICHEL (ST. MICHEL EN GREVE)	ILE MILLIAU & LE CASTEL (TREBEURDEN)	POINTE DE BINIT (TREBEURDEN)
		14 APR 1995	15 APR 1995	16 APR 1995	16 APR 1995	17 APR 1995
ALGAE WIEREN						
CHLOROPHYTA GROENWIEREN						
ENTEROMORPHA SPEC.	(DARWIER)	A, L, r			A, L, r	
ULVA LACTUCA	ZEESLA		E, L		A, L	A, L
PHAEOPHYTA BRUINWIEREN						
ASCOPHYLLUM NODOSUM	KNOTSWIER	A, L, r			A, L, r	
BIFURCARIA BIFURCATA	(BRUINWIER)				A, L	A, L
COLPOMENIA PEREGRINA	(BRUINWIER)	E, V, str				
CYSTOCLEIRA BACCATA	VEZELWIER		E, L, eb			
FUCUS SERRATUS	GEZAAGDE ZEEEIN	A, L, r	A, L, r		A, L, r	A, L, r
FUCUS VESICULOSUS	BLAASWIER		A, L, r		A, L, r	
HALIDRIS SILIQUOSA	HAUWIER		E, L, eb			
LAMINARIA DIGITATA	VINGERWIER	E, L, eb	A, L, eb			A, L, eb
LAMINARIA SACCHARINA	SUIKERWIER		A, L, eb			
LEATHESIA DIFFORMIS		E, L	A, L		E, L	A, L
PELVETIA CANALICULATA	GROEFWIER		A, L, r		A, L	A, L
SARGASSUM MUTICUM	JAPANS BESSENWIER		A, L, eb			
RHODOPHYTA ROODWIEREN						
CHONDRIUS CRISPUS	IERS MOS					A, L
CORALLINA OFFICINALIS	KORAALWIER					A, L, pl
LITHOTHAMNION LENORMANDI	(ROODWIER)	A, V, s				A, L, r
LOMENTARIA ARTICULATA	(ROODWIER)					E, L
LYTHOPHYLLUM INCRUSTANS	(KORSTWIER)					A, L, r
PORIFERA SPONZEN						
(PROSUBERITES EPIPHYTUM)	(ORANJE KORSTSPON)					A, L

De Strandvlo 16(3)

MODIOLUS MODIOLUS	PAARDENMOSSEL		A, L	1, a, lk, o	A, L, r	A, L, r
MYTILUS EDULIS	MOSSEL			E, a, EL(z)		
MYTILUS EDULIS f. GALLOPROV.	MIDDELLANDSE ZEE-MOSSEL		A, str, lk, o+lv			
OSTREA EDULIS	OESTER		1, str, lk, o			
PARVICARDIUM SCABRUM	GESCHUDE HARTSCHELP		2, ll(w, eb)+lk		2, ll(eb)+lk	1, lk
Pecten maximus	GROTE MANTEL			A, v+a, d		
PHARUS LEGUMEN				E, v, d		
SOLEA MARGINATUS	MESSCHDE	E, str, lk+ll	E, str, d		E, str, L	
SPISULA SOLIDA	STEVIGE STRANDSCHELP			3, a, lk		
TELLINA INCARNATA			1, str, lk	A, a+str, d, EL(z)	1, g(v), d	
TELLINA TENUIS	TERE PLATSCHELP				1, L, z	
THRACIA PAPIRACEA	GEWONE PAPIERSCHELP		1, l		E, g(v), d, L+v	
TIMOCLEA OVATA	OVALE VENUSCHELP		A, str, d, EL		A, str, d	
VENERUPIS AUREA	GOUDEN TAPLITSCHELP	E, z, lk, o	A, str, d		A, str, d	1d+llk
VENERUPIS DECUSSATA	GERUITE TAPLITSCHELP	E, str, lk+ld	E, str, L+d		A, str, L(z)+d	
VENERUPIS RHOMBOIDES	GEWLANDE TAPLITSCHELP	1, str, lk, o	A, str, d		A, str, lk+ll	
VENERUPIS SENEGALENSIS	GEWONE TAPLITSCHELP	A, str, d		E, a, d+lk		
VENUS CASINA		E, str, lk, o				
VENUS FASCIATA	BREEDGERIBDE VENUSCHELP	E, str, lk, o	E, L(z), eb		1, L, z	
VENUS VERRUICOSA	WRATTIGE VENUSCHELP		E, str, lk+ll		E, str, lk, o	E, lk
CEPHALOPODA KOPFOTIGEN						
SEPIA OFFICINALIS	ZEEKRAK			E, a, is, o		
ANNELIDA GELEDE WORMEN						
LANICE CONCHILEGA	SCHELPFOKERWORM		E, L, z			A, L
NEPHYS SPEC.	(WORM)		E, L, z			
POMATOCEROS TRIQUETER	DRIEKANTIGE KALKFOKERWORM					A, ost
SPIROBORIS BOREALIS	SPIRAALFOKERWORM	A, S, W	A, W		A, W	
CRUSTACEA KREEFTACHTIGEN						
CIRRIPEDIA RANKPOTIGEN						
BALANUS BALANOIDES	GEWONE ZEEPOK	A, L, r	A, L, S			
BALANUS PERFORATUS	VULKAANTJE				3, g(v), o	E, L, r
CHTHAMALUS STELLATUS						A, L, r

DICTYDIA	KRABEN, GAMLEN, KRIETEN				
CANCER PACIFICUS					
CANCINUS MAJAS	NOORDKRAB				
GALATHEA SPEC.	STRANDKRAB				
LICORONUS PUSILLUS	TUMMELKRAB				
MAYA SQUINQ	STINKRE				
PACIFICUS SPEC.	HERMITKRIET				
PORTULANA PLATYCHELIS	RABIG KOCKELINGKRIET				
ECHINODERMATA	STERKELUIDIGEN				
ASTERINA GIBBOSA					
ECHINOCARDIUM CORDATUM	ZEKKIT/HARTHEEL				
NARHASTERIAS GLACIALIS	(ZEISTE)				
FRAMMETHIUS WILLIAMSII	GROVE ZEAPPEL (ZEKKOCCOCCO)				

Veel leven op het Koksijdse strand na twee stormen tijdens de zomer 1996

3581

M.-Th. Vanhaelen

Het komt allicht niet gauw voor : twee heuse stormen in volle zomerperiode. Dit jaar maakten we het mee ! Het seizoen 1996, met zijn onstabiele weer bracht zo toch heel wat aangename afwisseling voor de strandjutter-waarnemer.

We resumeerden :

1. Een overzicht in een notendop van de belangrijkste strandingen gedurende de volledige zomer en
2. een gedetailleerde lijst aangespoelde organismen na de twee grote zomerstormen van 13 en 29 augustus.

1. Zomer 1996

- Van 22 juli tot 10 augustus : een lange wierenstrandingsperiode
- Van 20 tot 26 juli : een oorkwallenperiode
- Van 22 juli tot 31 augustus : stranding van inktviseieren, *Sepia officinalis*
- Van 15 tot en met 18 augustus : stranding van dwergpijlinktviseikapsels, *Alloteuthis subulata* (Vanhaelen, 1996)

Tussendoor :

- periodes van oostenwind, met aanspoelen van oudere schelpkleppen uit fijnere afzettingen zo onder andere *Nucula spec*, *Arca lactea*, *Venus striatula*, *Nicania montagui*, *Corbicula fluminalis*, *Glycymeris glycymeris*, *Lucinella divaricata*, *Diplodonta rotundata*, *Chlamys varia*,...

2. Vondsten en waarnemingen na de twee zomerstormen van 13 augustus 1996 en 29 augustus 1996. (zie tabel)

Onafhankelijk van elkaar hadden Johan Mares en ik toevallig hetzelfde traject én tijdstip uitgekozen. Op 31 augustus 1996 te Koksijde, Schipgat om de resultaten van de zware storm te komen inschatten. Volledig geconcentreerd op het aanspoelsel, hebben

we zelfs elkaar niet gezien. Er lagen immers verschillende eindeloze afzettingen, min of meer evenwijdig aan elkaar en de hoeveelheid organismen leek onoverzichtelijk !

Nadien hebben we wel onze vondsten en waarnemingen vergeleken (zie tabel).

- Uitzonderlijk was, dat op dezelfde plek na de twee stormen telkens een groene zeedonderpad *Taurulus bubalis* (fig. 1.) aanspoelde.

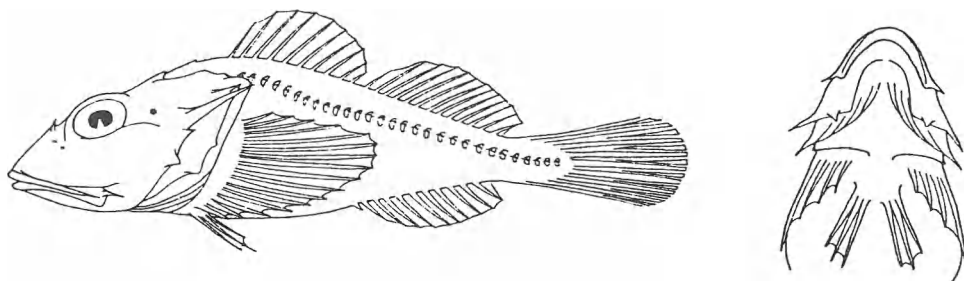

Fig. 1. *Taurulus bubalis*. Herkomst Figuur : Naar A. Wheeler, 1978.

Het visje van 14 augustus leefde nog even. De buikzijde en mondholtewaren van het zuiverste turkoois-groen ! Rug, flanken en vooral de waaivormige vinnen waren prachtig groen-bruin gevlekt. De zeer lange stekel op het kieuwdeksel gaf uitsluitsel bij het determineren (dus geen gewone zeedonderpad *Myoxocephalus scorpius*). De lengte van het groene zeedonderpadje was ± 10.5 cm. Bij het opdrogen van het inmiddels gestorven visje veranderde de groene kleur geleidelijk in okergeel. Ook het visje dat Johan Mares vond, had een hevig groene buik.

Daar er in de literatuur, zowel bij Wheeler (1978), Nijssen en De Groot (1980) als bij Rappé en Eneman (1988) sprake is van een 'geel'-achtige buik bij de groene zeedonderpad, ging ik te rade bij onze vissenkenner bij uitstek, Eddy Eneman. In het Noordzee-aquarium te Oostende werden immers sinds 1990 tot nu minstens 27 groene zeedonderpadden binnengebracht.

Eddy verduidelijkte dat vooral de ♂ groene zeedonderpadden tijdens de paaitijd een hevig groene buikzijde vertonen, terwijl die bij de wijfjes zachter groen is en

deze laatsten op de onderzijde van de kop een 'gebloemd' of gemarmerd kleurpatroon hebben.

De groene zeedonderpad is onder meer ook te onderscheiden van de gewone zeedonderpad doordat ze de borstvinnen veel meer opzet dan de, iets meer algemener gewone zeedonderpad *Myoxcocephalus scorpius*.

- Eveneens te noteren deze zomer was de vondst door Johan Mares van twee levende kleine heremietkreeften *Diogenes pugilator*. Deze koudegevoelige soort, die massaal stierf bij de vorstperiode van voorbije winter, was sindsdien niet meer gevonden op het strand, en schijnt zich nu toch enigszins te herstellen. Doch..., een nieuwe winter kondigt zich dit jaar al vroeg aan met vriestemperaturen !
- Bij de crustacea-vondsten viel ook de totale afwezigheid van de grijze zwemkrab, *Liocarcinus vernalis* op.
- Het enige teennagelkrabje *Thia scutellata* was waarschijnlijk een restant van de winterstranding op 22 en 23 februari 1996 (Vanhaelen, 1996), want het schild was reeds blauw en het abdomen ontbrak.
- Ook de ruwe schaalhoren *Patella aspera* werd weer met riemwier aangevoerd : op 31 juli 1996 vond ik er reeds één met vers dood dier en op 30 juli 1996 was er een riemwiervoetje met een oude, lege *Patella aspera* aangespoeld, telkens te Koksijde.
- Tenslotte wou ik nog graag kwijt dat de twee zomerstormen mij de ideale gelegenheid boden om enkele slibanemonen en een paar paardenanemonen mee te nemen om ze thuis in een bakje zeewater te zien 'openbloeien' ! Deze 'kloddertjes gele' veranderen dan in de mooiste levende juweeltjes die je je kan indenken ! De donkerbruine, sterk glimmende paardenanemonen vertoonden hun eerder korte dikke bruine tentakels, doch ook een krans van opvallende koninklijk-blauwe blaasjes omheen de mondrand ! De slibanemonen, die eigenlijk een mooiere naam verdienen (slib > verwijst naar hun habitat) komen voor in oneindige kleur- en patroonvarianties : zowel op tentakels als op de mondschijf ! Lila, oranje, wit, beige, groen-achtig, paradijselijke schoonheid en sierlijke bewegingen, die door Marc werden vastgelegd op film. Bloemdieren... ze hebben hun naam niet gestolen !

De zomerstormen lagen nog vers in het geheugen-- en daar hadden we reeds een serie herfststormen waarover later misschien wat meer details. Echt, in 1996 werden de SWG-ers te velde al erg verwend !

Tabel :

	14-8-1996 (waarneming van MTV)	31-8-1996 of 1-9-1996
Wieren		
<i>Chorda filum</i>		enkele - oude (MTV)
<i>Himanthalia elongata</i>		20-tal dikke kluwens (MTV)
<i>Ascophyllum nodosum</i>		enkele verse (MTV)
<i>Membranoptera alata</i>		1 zeer vers te Lombardsijde (FB)
<i>Gracilaria foliifera</i>	2	
<i>Enteromorpha spec.</i>	talrijk	
Anemonen		
<i>Actinia equina</i>	enkele, levend	-
<i>Sagartia troglodytes</i>	1000-tal levend ook met paarse tentakels	10.000-den levend ook met paarse tentakels (JM en MTV)
Weekdieren		
<i>Buccinum undatum</i>	-	100-tal lege, oude en recentere (JM en MTV)
<i>Eikapsel Buccinum undatum</i>		diverse (IJ)
<i>Lunatia catena</i>	-	- 4 levende (MTV) - enkele oude (MTV + JM)
<i>Nassarius reticulatus</i>	10-tallen, vers, leeg	- + 100 verse lege (MTV) - enkele (JM)
<i>Eikapsel Nassarius reticulatus</i>		diverse (IJ)
<i>Patella aspera</i>		1 vers, leeg ± 33 mm (MTV)

<i>Philine aperta</i>		1 leeg (IJ)
<i>Abra alba</i>		7 levend (IJ)
<i>Cerastoderma edule</i>	1 levend, 3 verse lege doubletten	- 1 levend, 3 verse lege (MTV) - 1 levend (JM)
<i>Crassostrea gigas</i>	13 levende, 40-tal verse lege	2 (JM)
<i>Donax vittatus</i>	-	enkele levend (JM en MTV)
<i>Ensis arcuatus</i>	-	17 verse lege doubletten (MTV)
<i>Ensis directus</i>	1000-den leeg	massaal levend en met vleesresten (JM en MTV)
<i>Macoma balthica</i>	100-tal, enkele levend	10-tallen levend (MTV en JM)
<i>Mactra corallina</i>	1 vers leeg	een 100-tal levend (JM en MTV)
<i>Mya arenaria</i>		1 levend (MTV)
<i>Mya truncata</i>		3 levend, 10-tal lege doubletten of met vleesresten (JM en MTV)
<i>Mytilus edulis</i>		10-tallen levende (JM en MTV)
<i>Petricola pholadiformis</i>		4 doublet (IJ)
<i>Solen marginatus</i>	-	- 1 vers leeg doublet (MTV) - 1 vers leeg doublet (IJ)
<i>Spisula solida</i>	1 levend	- 100-tal levend (MTV) - enkel levend (JM)
<i>Tellina fabula</i>	100-tal lege doubletten, vers	-
<i>Tellina tenuis</i>	19 lege doubletten, vers	-
<i>Venerupis senegalensis</i>	-	- vele 100-den verse lege doubletten - enkele levend (JM en MTV)
<i>Eieren Sepia officinalis</i>	+ 30	1 verse tros met levende inktvisjes (MTV)
Isopoda		
<i>Idotea balthica</i>		1 levend in hoogwaterlijn (IJ)
Stekelhuidigen		
<i>Asterias rubens</i>	1 levende	vele 1000-den, grote, levende, tot 27 cm (JM en MTV)

<i>Echinocardium cordatum</i>	100-tal, leeg	talrijk, leeg (JM enMTV)
<i>Ophiura texturata</i>	1	- 1 (MTV) - enkel (JM)
<i>Psammechinus miliaris</i>	-	- 10-tal (MTV) 6 (JM)
Kwallen		
<i>Chrysaora hysoscella</i>	3	1 (MTV)
Wormen		
<i>Aphrodite aculeata</i>	1 levend	6 - levend (IJ)
Schaaldieren		
<i>Cancer pagurus</i>	3 dode, 60-tal schilden	1 schild met vlees (JM)
<i>Carcinus maenas</i>	vele 100-den, grote, dood	100-den dood (JM/MTV)
<i>Corystes cassivelanus</i>	8 ♂ en 4 ♀, dood	- 2 levende ♂, 1 dood ♂, 2 dode ♀ (MTV) - 8 (JM)
<i>Diogenes pugilator</i>	-	2 levend in fuikhorens (JM)
<i>Liocarcinus arcuatus</i>	1 schild	- 2 stervend, 7 dode (MTV) - 1 (JM)
<i>Liocarcinus holsatus</i>	+ 200, grote, dood	10-tallen (JM)
<i>Macropodia rostrata</i>		1 dood (MTV)
<i>Pagurus bernhardus</i>		- 1 levend in fuikhoren (JM) - + 30 levend in wulken en fuikhorens (MTV)
<i>Portumnus latipes</i>	20-tal dood	algemeen (JM)
<i>Thia scutellata</i>		1 dood (MTV)
Vissen		
<i>Taurulus bubalis</i>	1 levende	1 vers dode (JM)

JM : Johan Mares - waarnemingen van 31 augustus

IJ : Ingrid Jonckheere - waarnemingen van 1 september

MTV : Marie-Thérèse Vanhaelen - waarnemingen van 31 augustus

FB : Franky Bauwens

Literatuur

- Nijssen, H. en S.J., De Groot, 1980. Zeevissen van de Nederlandse kust. Wet. Med. KNNV 143 : 1-109.
- Rappé, G. en E., Eneman, 1988. De zeevissen van België. De Strandwerkgroep.
- Wheeler, A., 1978. Key to the fishes of Northern Europe. London : Warne, 1-380.
- Vanhaelen, M.-Th., 1996. grote stranding van zeldzame krabbensoorten na de februaristorm 1996 aan de Westkust. De Strandvlo 16(2) : 62-69.
- Vanhaelen, M.-Th., 1996. Eikapseltrossen van de dwergpijlinktvis *Alloteuthis subulata* (Lamarck, 1798) tijdens de zomer 1996 te Koksijde-Oostduinkerke. De Strandvlo 16(3) : 87-88.

Lindegaaarde 3
1830 Machelen

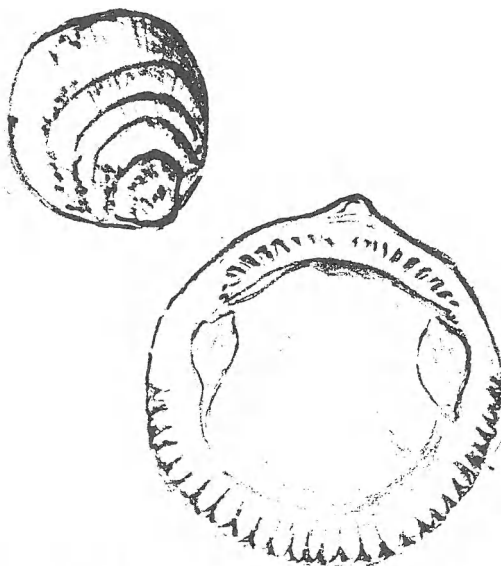

Fig. 2 : *Glycymeris glycymeris*

Vondsten op het Internet

J. Mares

Het is niet de bedoeling van dit artikel en de volgende, want dit is het begin van een reeks, om in detail uit te leggen wat Internet is, hoeveel het kost, ... maar om te melden wat er op het Internet te 'rapen' valt in verband met mariene biologie. Het eerste van deze artikelenreeks zal gaan over het World Wide Web (WWW).

Wanneer men spreekt van surfen op het Internet, dan bedoelt men in feite het World Wide Web. Internet omvat veel meer dan enkel het WWW : Gopher, e-mail, Telnet, ftp, chatten, newsgroups, listservers, ... tot telefoneren en videoconferencing toe. Surfen op het WWW is nog wel het best te vergelijken met zappen op de TV. De vergelijking met de TV kan nog verder doorgetrokken worden, want ook op het WWW is het overgrote deel van het aanbod de moeite niet waard, maar ja ... lichtgevende venstertjes oefenen blijkbaar een grote aantrekkingskracht uit op *Homo sapiens*.

Op het einde van dit artikel bevindt zich een lijst met 'mariene' websites die regelmatig zal aangevuld worden en het is mijn bedoeling om de interessantste daarvan te bespreken. In dit artikel worden er 4 Belgische 'mariene' websites besproken.

Titel: Belgische Vereniging voor Malacologie.
Adres: http://www.arkham.be/pragma/sobema/index_n.htm
Taal: Nederland, Frans en Engels
Bespreking: Erg summiere website, bestaat slechts uit 1 pagina per taal, die vermeldt hoe je lid kunt worden, wat de vereniging te bieden heeft, informatie over de tijdschriften (Arion en Apex) en de leden van de redactie.

Titel: Conchology by Guido T. Poppe.
Adres: <http://www.innet.be/~year0078/>
Taal: Engels
Bespreking: Een prachtige website. Bevat volgende onderwerpen :
Hoe schelpen verzamelen ? Wat hoort er in je boekenkast ? Lijst met verwijzingen ('links') naar andere interessante websites, adressen van verenigingen, ...

- Kunst en humor met schelpen. Eetbare schelpen.
 - Boeken geschreven door Guido T. Poppe en Yoshihiro Goto.
- Curriculum vitae van Guido T. Poppe.
- Overzicht van de Belgische mollusca (tekst en af en toe foto's) opgedeeld in mariene-, land- (overzichtskaart per soort) en zoetwatermollusken, te verwachten soorten (enkel tekst), fossiele soorten (enkel tekst), 'collector's items' van Belgische vissers en literatuur.
 - Database van de mollusken van de wereld ingedeeld volgens mariene-, land- en zoetwatermollusken. Verre van volledig, maar toch eens de moeite.

Titel:

Rijksstation voor Zeevisserij.

Adres:<http://uc2.unicall.be/RVZ/index.htm>**Taal:**

Engels

Bespreking:

Een prachtige website. Bevat volgende onderwerpen :

- Overzicht van de onderzoeksprojecten. Enkele voorbeelden : Chemical identification of fish species, Study of the radioactivity in seaorganisms, Selectivity and techno-ecological effects of fishing activities, Study of the biochemical effects of contaminants, Studies on the occurrences of fish and shellfish disease.
 - Overzicht van RVZ-publicaties.
 - Verwijzingen ('links') naar andere interessante websites.
 - Krabben : pagina met tekeningen van de Belgische krabben. Een muisklik op de tekening en er verschijnt dadelijk een tekst over de krab met de naam in het Engels, Nederlands, Frans, Duits en Latijn. De lijst ziet er erg volledig uit , maar er ontbreekt toch zeker één soort, nl. (en dit ligt bij mij nogal erg gevoelig) de Chinese wolhandkrab.
 - Vissen : idem als bij de krabben, maar nog verre van volledig; er wordt echter wel aan verder gewerkt.
 - Determineertabel (met tekeningen) voor de Pandalidae.
- Een website waar veel 'webmasters' een voorbeeld kunnen nemen.

Titel:

Instituut voor Zeewetenschappelijk Onderzoek (IZWO).

Adres:<http://uc2.unicall.be/izwo/>

- Taal:** Engels
- Bespreking:** Een korte voorstelling van het IZWO, de leden van de raad van bestuur en de leden van het wetenschappelijk comité. Erg summiere website. Door de zelfde persoon gemaakt als de website van het Rijksstation voor de Zeevisserij.

Interessante websites

Mollusk Research Collections.

http://www.inhs.uiuc.edu/cbd/main/collections/mollusk_links/museum_list.html

Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen.

http://www.kbinirsnb.be/general/ndl/home_ndl.htm

UNESCO-IOC Register of Marine Organisms (ETI Biodiversity center)

<http://145.18.162.199/urmo/default.html>

Conchology by Guido T. Poppe

<http://www.innet.be/~year0078/>

Catalogue of Mediterranean Seashells

<http://www.geocities.com/CapeCanaveral/2208/>

Native Hawaiian Terrestrial & Freshwater Mollusk Checklist Database

<http://www.bishop.hawaii.org/bishop/HBS/mollchecksearch.html>

National Museum of Natural History (Smithsonian Institution) Type Catalogue of Recent Mollusks.

<http://www.nmnh.si.edu/gopher-menu/TypeCatalogueofRecentMollusks.html>

Belgische Vereniging voor Malacologie.

http://www.arkham.be/pragma/sobema/index_n.htm

Live Marine Specimens

<http://www.mbl.edu/html/MRC/specimens.html>

Leo's Cyber Shell Art Gallery

<http://home.pi.net/~spirula/leosart.htm>

Micro shells

<http://www.mwnet.or.jp/~machiko/index.html>

Internet Resource Guide for Zoology (Mollusca)

http://www.york.biosis.org/zrdocs/zoolinfo/grp_moll.htm

Neogene Marine Invertebrates of Tropical America

<http://www.geology.gla.ac.uk:8080/>

Nudibranchs of the British Isles

<http://www.tcd.ie/People/Bernard.Picton/nudibranchs/index.html>

SIRIS Cephalopod Bibliography

<http://www.nmnh.si.edu/cephs/cephs3.htm>

The Cephalopod Page

<http://is.dal.ca/~ceph/wood.html>

The EuroSquid World Wide Web Page

<http://www.abdn.ac.uk/~nhi104/index.html>

National Shellfisheries Associations

<http://www.shellfish.org>

Vita Marina & Spirula

<http://home.pi.net/~spirula/>

The Shellfish Network

<http://www.envirolink.org/arrs/arc/shelfish/index.html>

Rijksstation voor Zeevisserij

<http://uc2.unicall.be/RVZ/index.htm>

Instituut voor Zeewetenschappelijk Onderzoek (IZWO)

<http://uc2.unicall.be/izwo/>

Check List of European Marine Mollusca

<http://www.mnhn.fr/base/malaco.html>

**Rietmusstraat 4
8400 Oostende**

KORTE MEDEDELINGEN

Nieuwe vindplaats voor het kwelderslakje *Alderia modesta* (Lovén, 1844) langs de Belgische kust 35892

Toen ik op 16 september 1996 het (nog onvoltooide) Zuidelijk Insteekdok in de achterhaven van Zeebrugge inspecteerde op planten ontdekte ik er op aanwezige *Vaucheria*-begroeiing diverse exemplaren van het naaktslakje *Alderia modesta*, meteen een nieuwe vindplaats voor België.

Het gebiedje is ontstaan uit graafwerken voor de uitbouw van de achterhaven. Nadat het enkele jaren met rust is gelaten heeft er zich spontaan een brakwater slikke-schorre biotoop ontwikkeld. Door het regelmatig versassen van schepen in de zeesluis wisselt de waterstand in het Insteekdok voortdurend. Bij laag peil is toevoer van zoetwater vanuit het Boudewijnkanaal mogelijk. Om het waterniveau toch voldoende hoog te houden wordt er af en toe via de zeesluis zeewater bijgestoken. Door deze mengeling van zoet en zout krijgen we hier dus een echt brakwatergebied. Dit is ook af te leiden uit het optreden van planten zoals zulte, kortarige zeekraal, zilte schijnsprurrie, zilte/platte rus, e.a. Ook *Vaucheria* sp. heeft er zich, zij het nog in zeer beperkte mate, kunnen vestigen.

A. modesta is inderdaad onafscheidelijk geassocieerd met *Vaucheria*. Opmerkelijk te Zeebrugge is dat al bij zo weinig aanwezige *Vaucheria* het kwelderslakje er in verhouding veelvuldig op vertegenwoordigd is. Waarschijnlijk zijn andere abiotische factoren hier ook zeer gunstig voor de soort.

Samengevat is het voorkomen van *A. modesta* in België nu als volgt : IJzermonding, achterhaven Zeebrugge, Het Zwin, Westerschelde (onvolledig) : Doel, Lillo Fort en Fort Liefkenshoek (Dumoulin, 1990). De vindplaats te Zeebrugge moet echter maar als tijdelijk beschouwd worden omdat bij verdere uitbouw van de haven dit stukje slikke en schorre wel zal verdwijnen.

Literatuur

Dumoulin, E., 1990. De brakwatermollusken van België : autecologie en verspreiding.- De Strandvlo 10(2): 26-69.

E. Dumoulin

Koperwiek *Turdus iliacus* Linnaeus, 1766 fouragerend in de vloedlijn

3593

Tijdens een late plantenexcursie gecombineerd met wat vogelkijken zag ik op 24 oktober 1996 in de Zeebrugse voorhaven op de oever van het in aanbouw zijnde Containerdok (dit is de grote voorlaatste baai op het einde van de haven) een koperwiek met een opmerkelijk gedrag.

Rond deze periode zijn inderdaad de bij ons overwinterende en/of doortrekkende vogels al volop waar te nemen. Zo kun je op rustige plaatsen wel eens sneeuwgorzen of strandleeuwerikken de vloedlijn zien afschuimen naar aangespoelde zaden. Op zoek naar insecten is ook de kuifleeuwerik hier vaak van de partij. Kneutjes zitten in het najaar meer in de duinen en op de schorre waar ze zich tegoed doen aan de daar nu rijkelijk aanwezige uitgebloeide zaadplanten; sporadisch zijn ze ook wel eens in de strandzone waar te nemen. De koperwieken die we hier op doortrek of als overwinteraars aantreffen zijn voornamelijk afkomstig van populaties uit de taiga- en toendra-gebieden van de Scandinavische landen, de Baltische staten en het Russisch-Laagland (Cramp, 1988). We zien ze bij ons vooral in de duinbosjes en in de polders.

De vogel die ik kon observeren hield zich opvallend veel op in de vloedlijn, waar al zijn aandacht uitging naar het massaal aangespoelde en halfverdroogde darmwier afkomstig van de slikplaten uit de baai. Verwoed en vol energie probeerde de vogel hele kluwens van dit wier te verplaatsen, blijkbaar op zoek naar eetbaars. Zoals alle lijsterachtigen hebben koperwieken naast bessen, fruit en zaden een gevarieerd gamma aan invertebraten (wormen, mollusken, insecten, e.a.) op hun diëet staan. Tevens is bekend dat ze kleine krabbetjes en strandvlooien uit het mariene milieu eten (Cramp, 1988). Ik veronderstel dat de vogel dan ook op zoek was naar kleine kreeftachtigen (Amphipoda) zoals de strandvlo *Talitrus saltator*, de kwelderspringer *Orchestia gammarella*, ... en naar insecten die zich ophouden onder of op het rottende wier. In dit laatste geval denk ik onder andere aan de wiervlieg *Fucellia maritima* die algemeen voorkomt op aanspoelsel (Goetghebeur, 1942; Kuckuck, 1977; pers. waarn.).

Toch een vermeldenswaardig gegeven omdat ik nooit eerder een lijsterachtige zo intensief in de vloedlijn heb zien fourageren en waarschijnlijk maar een minderheid van de dieren dit biotoop als jachtterrein kiest.

Een week later, op 30 oktober 1996 zag ik op ongeveer dezelfde plaats drie kramsvogels (ook lijsterachtigen) opvliegen van tussen het schorrekruid, één begaf zich naar de vloedlijn, maar manifesteerde niet de gedragingen van onze koperwiek.

Literatuur

- Cramp, S., 1988. Handbook of the Birds of Europe the Middle East and North Africa : the Birds of the Western Palearctic, 5, Tyrant Flycatchers to Thrushes. Oxford: Oxford University Press, 1063 p., 84 pl.
- Goetghebuer, M., 1942. Faunule dipterologique des brise-lames. Bull. Mus. r. Hist. nat. Belg., 18(24): 1-10.
- Kuckuck, P., 1977. Wat vind ik aan het strand ? Averbode : Altiora, 258 p.

E. Dumoulin

Meer nieuws van de Chinese wolhandkrab *Eriocheir sinensis*

35994

De Chinese wolhandkrab is terug van weggeweest, zeker aan de kust. Dat kon je al herhaaldelijk lezen in de Strandvlo. Maar ook in het binnenland valt het fenomeen op. Daarvan getuigt een artikel dat Eddy Eneman knipte uit de krant De Gentenaar van 30 oktober 1996 (zie volgende pagina).

Een vraag die mij geregeld gesteld wordt is natuurlijk of Chinese wolhandkrabben eetbaar zijn. Nu, eetbaar dat zijn ze wel, maar of ze ook lekker zijn ? In het boek 'Het Grote Schaal- en Schelpdierenboek' uit 1986, een uitgave van M & P, Weert, vond ik een echt Chinees recept voor wolhandkrab (zie pagina 152). Het lijkt mij de moeite waard om het hier te publiceren, zeker als ook de volgende jaren wolhandkrabben talrijk zullen zijn. Wie doet de *proef* op de som en deelt zijn ervaringen mee ?

F. Kerckhof

Wolhandkrab huist weer in Wetteren

WETTEREN — Een halve eeuw nadat de Chinese wolhandkrab voor het eerst in Wetteren werd signaleerd, duikt het dier-tje er opnieuw op in de wachtbekkens langs de Schelde. De *eriocheir sinensis*, zoals de krab in het Latijn wordt genoemd, joeg recentelijk al enkele mensen de daver op het lijf, maar van enig gevaar is hoegenaamd geen sprake. Integendeel, in zijn land van oorsprong moet het beestje op zijn tellen passen, want de Chinezen beschouwen het als een delicatessen.

Aangezien de wolhandkrab, een krab zo groot als de hand van een volwassen mens en met wol op de scharen, zich ophoudt in de wachtbekkens langs de Schelde, zijn de omwonenden de eersten om met de kleine griezel kennis te maken.

Paul Meirpoel, die in Scheld-ezicht een servicelast betreft, zag onlangs twee zwarte exemplaren op de parking bij het gebouw. Samen met zijn zoon kreeg hij ze te pakken en deponeerde ze in de visvijver. Ook in de vijver van het nabijge Sinter-Jozefinstituut huist een wolhandkrab. En zelfs in de Kalkense Meersen werd intussen een soortgelijke krab gezien.

Jo Mertens, hoofd van de gemeentelijke groendienst en bioloog, werd erbij gehaald om de geheimzinnige bezoeker van nabij te bekijken. Inmiddels trof hij in de wachtbekkens al zes stuks aan. Een dood en nog goed

FOTO PATRICIA VAN ACKER

Dit dode exemplaar kunnen bezoekers van Den Blakken misschien binnenkort achter glas bewonderen. Jo Mertens raakte er alvast door gefascineerd.

geconserveerd exemplaar wil hij droog bewaren in het provinciaal domein Den Blakken.

Volgens Mertens is het niet de eerste keer dat de krab Wetteren frequenteert: „Het beestje kwam bij toeval in Europa terecht. Op het einde van de jaren twintig werd het gezien in Hamburg, een paar jaar later in Zuid-Duitsland en in 1943 in Nederland. In Wetteren is de krab voor het eerst in 1940 tot 1945 opgemerkt.” Pollu-tie verjoeg toen het dier uit onze contreien, maar nu blijkt de wolhandkrab opnieuw in opmars.

Van marcheren gesproken, de

krab kan tot twaalf kilometer per dag afleggen. Mertens vertelt nog meer bijzonderheden: „Het wijfje, dat geen wol op de scharen heeft, kan van november tot mei ongeveer 300.000 tot 900.000 eitjes bij zich houden. Vijftien promille zout in het water volstaat om die te laten uitbroeden. Wanneer men hier 's winters zout strooit, dat ten slotte in de Schelde spoelt, komen de eitjes uit.” De vrees voor een krabbeninvasie wuift Mertens echter weg.

Wie de krab wil pakken, moet over enige vaardigheid beschikken, ondervonden Mertens en

Meirpoel. Zodra je het dier bij een schaar pakt, riskeer je die in de hand te hebben, terwijl de krab zelf er „verzinkt” vandoor gaat. Hier hoeft de wolhandkrab zich nog niet zo te verdedigen, maar in China ligt dat anders. Daar wordt ze vernalen tot pluimveevoer, dient ze als bemesting of doodgewoon als een culinaire lekkernij.

Een andere vondst van Mertens in de wachtbekkens is de goudkarp: een zware vis met een gele buik. Mertens ving het zieke dier, verzorgde het en laat het vooralsnog in een emmer water rondspartelen. Later gaat de vis naar een vijver.

Mertens heeft een verklaring voor zijn speciale vondsten in de wachtbekkens: „Een wachtbekken dient als toevluchtsoord voor de meest gestresseerde dieren die vaak kilometers vervuild water trotseerden. Het is de kunst ze te beschermen.” (KEW)

Shangai crabs - Gestoomde wolhandkrab

Ingrediënten

8 wolhandkrabben	<u>voor de dipsaus :</u>
8 voorjaarsuitjes	1/8 l lichte sojasaus
8 takjes verse koriander	het sap van 1/2 citroen
water met zout	30 g geraspte gemberwortel
50 g groene Chinese thee	mespunt cayennepeper, 1 theelepel suiker

In de Chinese keuken zijn deze zoetwaterkrabben een delicatessen. Ze zijn alleen gedurende het herfstseizoen verkrijgbaar, maar worden steeds minder gevangen omdat de krabsoort zich niet zo vermenigvuldigt als menig liefhebber zou wensen. Er heeft zich echter een klein 'wonder' voltrokken. Om onbekende redenen is de wolhandkrab in de wateren rondom Europa terechtgekomen en de vissers zijn daar eigenlijk helemaal niet zo content mee, omdat deze rovers de netten vernielen, maar gastronomen hebben er niets op tegen en in enkele gespecialiseerde zaken zijn de 'Chinese' krabben nu vers te koop. Groot zijn ze niet, u hebt als voorgerecht 2 stuks per persoon nodig. Als hoofdmaaltijd kunt u rekenen op 4-5 stuks, al naar gelang het gewicht.

Werkwijze :

De krabben onder de koude stromende kraan goed schoonspoelen en indien nodig afborstelen. Voorjaarsuien in de lengte halveren en in stukken van 6-8 cm snijden. Koriander afspoelen.

Hebt u levende krabben kunnen kopen, dan eerst in kokend water doen en 1 minuut koken. Gekookte krab kan meteen verder verwerkt worden.

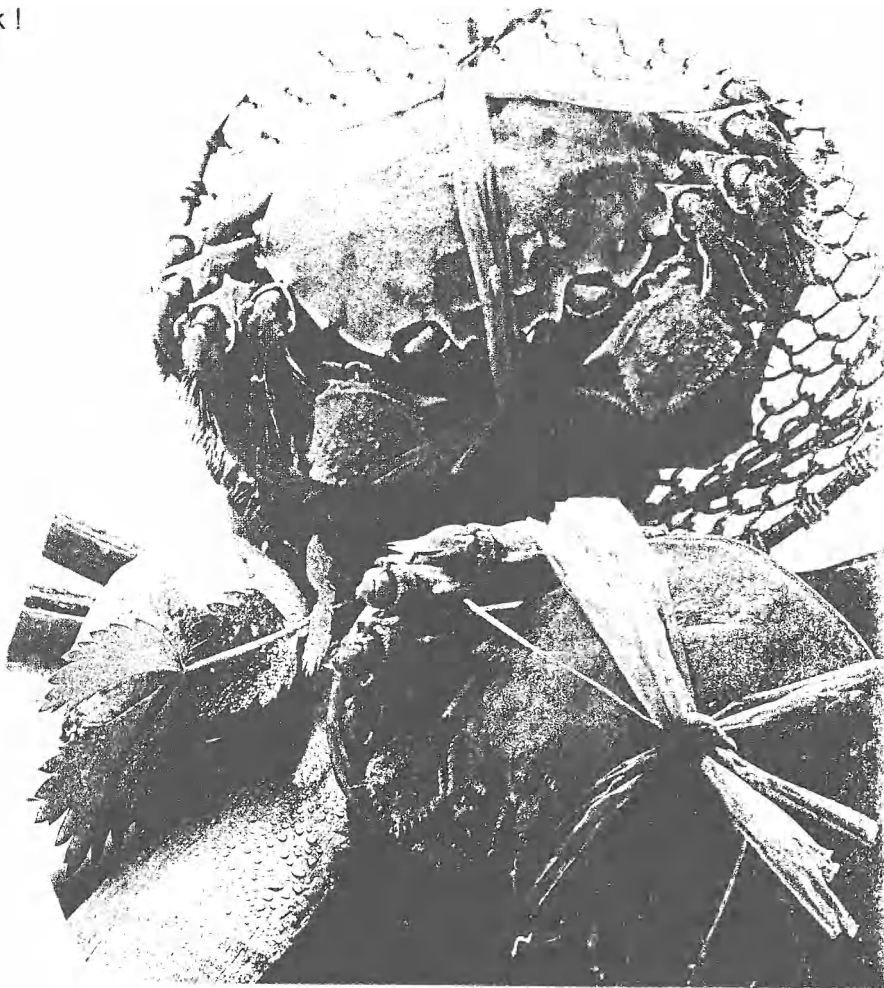
Aan de onderkant van elke krab enkele stukjes voorjaarsui en een takje koriander leggen en met katoenen draad of, nog mooier, raffia, vastbinden. Er moet een appetijtelijke pakje ontstaan.

In een grote pan water met zout en thee aan de kook brengen. Krabben in een stoofmand, zeef of vergiet leggen en boven kokende water hangen. De krabben mogen in geen geval in contact komen met het water ! Pan met een passend deksel sluiten en op hoog vuur 15-20 minuten stomen.

De krabben worden heel geserveerd. Ieder kneust zelf de scharen en haalt met een vorkje het vlees eruit. Daarna wordt het vlees en de heerlijke corail uit de krab zelf gegeten. Alleen de ingewanden moeten natuurlijk opzij gelegd worden.

Van de bovenstaande ingrediënten wordt een dipsaus geroerd, waarvan ieder naar believen kan bedienen.

Smakelijk !

***Upogebia deltaura* (Leach) in kustwateren gevist** 35997

Op 16 oktober 1996 kreeg ik van de bemanning van het kustvaartuig 0.62 een soort (gekookt) kreeftje van 4 cm lang. Het was gevangen op de Oostendebank tijdens de garnaalvisserij. Wegens het ontbreken van de juiste literatuur, kon ik het slechts determineren als een *Upogebia* soort. Door Dr. Frank Redant van het Rijksstation der Zeevisserij Oostende kon het verder op naam gebracht worden als zijnde *Upogebia deltaura*. Bij deze soort zijn de zware schaarpoten voorzien van een lang vast gedeelte of vinger met enkele tanden (fig. 1).

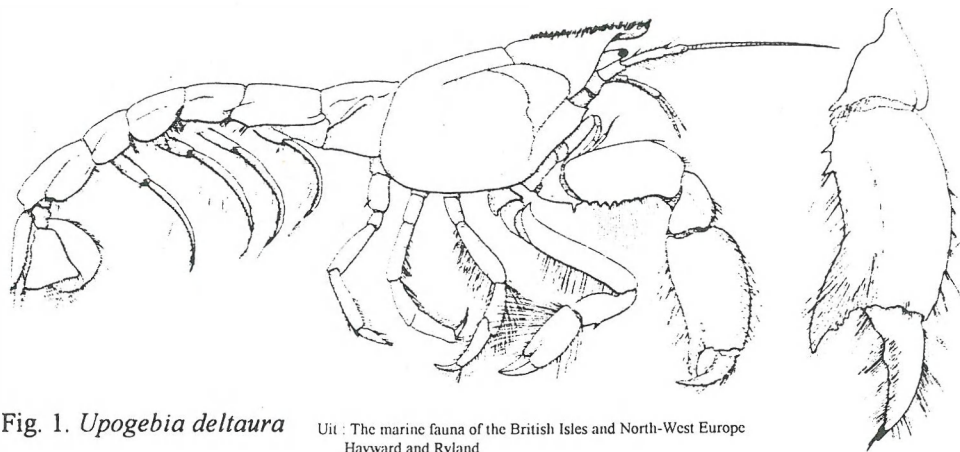

Fig. 1. *Upogebia deltaura*

Uit : The marine fauna of the British Isles and North-West Europe
Hayward and Ryland

Upogebia deltaura wordt gewoonlijk niet groter dan 8 cm, maar uitzonderlijk wordt het tot 15 cm lang. Daarmee is het de grootste van de 3 soorten *Upogebia* die in de Noordzee voorkomen.

Sedert het bestaan van het Noordzee-aquarium te Oostende is het de 2de maal dat een *Upogebia* door kustvisseren werd aangevoerd. De eerste maal dateert zeer waarschijnlijk van voor het bestaan van de strandwerkgroep en het exemplaar werd niet bijgehouden.

Onlangs werd door dhr. Hillewaert van het Rijksstation der Zeevisserij te Oostende enkele *Upogebia*, waarschijnlijk *deltaura* gevist ter hoogte van de banken Buiten Ratel en Oost Dyck.

E. Eneman

GESIGNALEERDE LITERATUUR

Boeken aan spotprijs te koop op 't KBIN

Het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen (KBIN) doet sinds geruime tijd gedeeltelijke uitverkoop van haar stocks oude publicaties (jaren 1930, '40 en '50) uit de reeks 'Verhandelingen van het KBIN'. Onlangs kon ik op de afdeling 'Recente Invertebraten' van dit instituut een kijkje nemen in het aanbod.

Bijna alle werken handelen over mariene onderwerpen (slechts enkele over insecten en reptielen) zoals mosdiertjes, holtedieren (kwallen, hydroïedpoliepen, poliepkwallen, anemonen), zeekomkommers, amfipoden, mollusken, vissen, e.a. Het gaat hier meestal over fauna's van vreemde gebieden. Ook boekdelen vol over Belgische expedities naar onder andere noordwest Afrika en de oostkust van Amerika (*croisières du navire-école belge Mercator*) en het voormalige Nederlands Oost-Indië (*voyage de LL. AA. RR. le Prince et la Princesse Léopold de Belgique*) zijn nog in grote getale voorradig. De bijdragen over de fauna en flora uit de spuikom van Oostende, Coelenterata van de Belgische kust, Hydromedusae van de Zuidelijke Noordzee, werken over brakwatergebieden langs de Westerschelde, nematoden en parasitaire copepoden van de Belgische kust, kunnen interessant zijn voor al wie onze mariene fauna pleegt te bestuderen, zoals leden van de SWG. Voor wie onder andere begaan is met landslakken is er nog steeds het werk te vinden over de land- en zoetwatermollusken van België.

De kostprijs per boekdeel is 100 BEF, kun je het ervoor laten ? Dat alle uitgaven franstalig zijn zal ook wel geen al te grote belemmering zijn. Wie van dit unieke aanbod gebruik wil maken brengt gewoon een bezoekje aan het KBIN (Vautierstraat 29 te 1000 Brussel), iedereen is er welkom. Meld je aan bij de receptie en vraag om de lift te mogen nemen naar de 13de verdieping, afdeling Recente Invertebraten (dienst van Dr. J.L. Van Goethem). Als je daar aangekomen bent zul je in de gang de stapels boeken al zien liggen. Meld je ook hier weer even aan (zeg dat je van de strandwerkgroep bent), kies je boeken, waarna je ze ter plaatse kunt betalen. Een goeie gelegenheid om ook eens een glimp op te vangen van de 'werkplaatsen van de wetenschap' waar de diertjes, die ook ons zo nauw aan het hart liggen, bestudeerd worden. Wil je nog meer boeken, dan kun je ook een bezoekje brengen aan de shop op de beneden-verdieping, waar meer recente publicaties verkrijgbaar zijn. Veel plezier.

E. Dumoulin

INHOUD JAARGANG 16 - 1996

Jaargang 16 nr. 1

Woord vooraf - Bestuursmededelingen - Excursiekalender - Poëzie.	1
Vanhaelen, M.-Th. De gladde sponspootkrab <i>Inachus phalangium</i> (Fabricius, 1775) levend gevonden te Koksijde.	6
Schallier, R. Strand zonder zand ? de problematiek rond kusterosie	8
Dumoulin, E. Inventarisatie van de planten uit het strand-duingebied te Heist West.	18
Vanhaelen, M.-Th. Aantekening bij eikapsels van roggen tijdens de winter 1994-1995 te Koksijde.	31
Faasse, M. Het solitaire koraaltje <i>cf. Caryophyllia smithii</i> op de oester <i>Pycnodonta cochlear</i> te Oostende	35
Vanhaelen, M.-Th. De helmkrab <i>Corystes cassivelaunus</i> aan de Vlaamse Westkust : jaartotalen van 1990 tot en met 1995	37
Vanhaelen, M.-Th. Overzicht : wenteltrapjes <i>Epitonium clathrus</i> met dier aangespoeld op de Westkust + Bray-Dunes in 1995.	38
Severijns, N. Verslag van de eindejaarsexcursie te De Panne op 23 december 1995.	39
Korte Mededelingen	44

Jaargang 16 nr. 2

Woord vooraf - Bestuursmededelingen - Excursiekalender.	47
Vanhaelen, M.-Th. Taal-'wijzer' voor strand en zee .	50
Vanhaelen, M.-Th., I. Jonckheere & N. Severijns. Talrijk aanspoelen van de grote spinkrab <i>Maja squinado</i> (Herbst, 1788) aan de Belgische Westkust	52
Jonckheere, I. Levende <i>Lutraria angustior</i> en het harig porseleinkrabje aangespoeld op het strand van Koksijde.	60
Vanhaelen, M.-Th. Grote stranding van zeldzame krabbensoorten na de februaristorm 1996 aan de Westkust.	62
Haelters, Jan. Stranding van een gewone dolfijn <i>Delphinus delphis</i> te Heist.	70
Kerckhof, F. & E. Eneman. Het kwalletje <i>Sarsia tubulosa</i> (Sars, 1835) in de Spuikom van Oostende.	73
Korte Mededelingen	76

Jaargang 16 nr. 3

Woord vooraf - Bestuursmededelingen - Excursiekalender.	81
Poezie	85
Vanhaelen, M.-Th. Eikapseltrossen van de dwergpijlintkvis <i>Alloteuthis subulata</i> (Lamarck, 1798) tijdens de zomer 1996 te Koksijde-Oostduinkerke	87
Jonckheere, I. Drijvende voorwerpen met mariene organismen spoelen aan op de stranden van de West- & Middenkust.	89
Mares, J. De Chinese wolhandkrab <i>Eriocheir sinensis</i> (H. Milne Edwards, 1854) in het Oostends havengebied	92

Vanhaelen, M.-Th. Massaal aanspoelen van krabbenschilden na de langdurige vorstperiode in de winter 1995-1996 aan de Belgische Westkust.	94
Vanhaelen, M.-Th. Stevige tolhorens <i>Monodonta lineata</i> (Da Costa, 1778) levend op strand te Koksijde	97
Kerckhof, F. <i>Balanus amphitrite</i> (Darwin, 1854) : een nieuwe zeepok voor onze fauna ?	100
Vanhaelen, M.-Th. Wat is er aan de hand met de gevlochten fuikhoren na de winter 1996 ?	110
Document - Korte Mededelingen	113
Gesignaleerde literatuur	117
Jaargang 16 nr. 4	
Woord vooraf - Bestuursmededelingen - Excursiekalender - Poëzie - jaarvergadering.	118
Kerckhof, F. Opmerkingen naar aanleiding van de vondsten van <i>Ranella olearia</i> (L., 1758), <i>Phalium (Semicassis) saburon</i> (Bruguière, 1792) en ander exoten te Oostende	124
Severijns, N. Verslag van de Bretagne-reis (14-18 april 1995)	131
Vanhaelen, M.-Th. Veel leven op het Koksijdse strand na twee stormen tijdens de zomer 1996	142
Mares, J. Vondsten op het Internet	149
Korte Mededelingen	153
Boekbespreking	160
Inhoud jaargang 16 - 1996	161

Jeugdherberg "De Ploate"

Langestraat 82, 8400 Oostende

Tel. 059/80.52.97

Verzorgt voor u:

Natuureducatief maatwerk voor individuele leden, gezinnen, groepen en scholen (volgens leeftijdsgroepen, budget en aangevraagd thema).

Volledig uitgewerkte dag, halvedag uitstappen en meerdaagse verblijven.
Geleide strandwandelingen.

Inrichten van studiedagen, kadervorming, congressen, seminaries en vergaderingen.

Alles-inbegrepen-programma's: volpension accommodatie, uitstappen, opdrachten, werkbladen, didactisch en educatief materiaal, documentatie en een degelijke begeleiding door onze gidsen.

Groene winkel, natuur-infocentrum en vogelasiel.

Aanwijzingen voor auteurs

In "De Strandvlo" worden originele artikels i.v.m. de mariene en brakwaterfauna en flora van de kusten van West-Europa in het algemeen en van België in het bijzonder opgenomen. Tevens worden literatuurbesprekingen, excursieverslagen, korte mededelingen, verzoeken en bestuursaangelegenheden opgenomen.

Kopij in machineschrift of zeer duidelijk met de hand geschreven wordt aan de redacteur bezorgd liefst voor de 15de van de maanden februari, mei, augustus of november. Tekeningen in zwarte inkt op een afzonderlijk vel papier maken. Zwart-wit foto's, op wit glanzend papier afgedrukt, kunnen ook gepubliceerd worden. In de tekst moet ofwel naar de afbeeldingen verwezen worden, ofwel dient een onderschrift op een apart blad bijgevoegd te worden. Latijnse soortnamen in de titel worden bij voorkeur met de auteur en jaartal aangeduid (volgens de regels van de nomenclatuur). Deze regel is niet van toepassing voor latijnse namen in de tekst. Literatuurcitaten in de tekst omvatten enkel de auteur en jaartal, b.v.:

"Volgens LELOUP (1952) is de soort vrij zeldzaam aan onze kust." of,
"De soort is vrij zeldzaam aan onze kust (LELOUP, 1952)".

Deze citaten verwijzen naar een literatuurlijst achteraan het artikel, waarin de publicaties als volgt worden verzameld. In geval van een boekwerk (niet in een serie verschenen), in volgorde: auteur(s), jaartal van uitgave, titel, plaats van uitgave, uitgeverij, aantal bladzijden, aantal platen en/of tabellen (indien niet in de doorlopende paginering opgenomen). B.v.:

EBEN, W., 1884. De weekdieren van België - Gent: Vuylsteke, 116 p., 7 pl.

Ingeval van een tijdschriftartikel moet de gestandaardiseerde afkorting van de naam van het tijdschrift gebruikt worden, b.v.:

SNACKEN, F. 1956. Eolisch zandtransport langs het Belgische strand.- Natuurwet. Tijdschr., 38(3-4): 89-99, pl. 6-7.

Indien het artikel een voor de wetenschap nieuw of zeldzaam gegeven bevat (b.v. een nieuwe soort voor een faunagebied, een belangrijke waarneming over de biologie van een species, ...) dan is een korte samenvatting in het Engels of het Frans zeer wenselijk. Ten alle tijde kan met de redacteur overlegd worden over bijkomende problemen.

SIGHTS OF NATURE

DE PUTTER

Nieuw adres !!!

Pieter de Conincklaan 108
8200 Brugge - Sint Andries
Tel.: 050/31.50.01 - Fax : 050/31.68.47

Het adres voor de natuurliefhebber :

- Verrekijkers
- Sterrekijkers
- Microscopen
- Stereomicroscopen
- Statieven
- Kompassen
- Natuurboeken
- Sportieve kledij
- Laarzen
- C.D.'s met natuurgeluiden
- Geschenkartikelen
- Telescopen
- Loupen
- Nestkassen

Bezoek onze Showroom. Je vindt er de grootste keuze aan optisch materiaal, aan de voordeligste prijzen.
Vergelijk en test het materiaal in een natuurvriendelijk kader. Rechtstreekse observatie in de tuin.

Plan zie achterzijde ➤

NATUUR
RESERVATEN

VERENIGING voor NATUURRESERVATEN
in VLAANDEREN

De Strandwerkgroep is lid van :
vzw Natuurreservaten
Bond Beter Leefmilieu

